

ОБРАЗЪТ НА ВАСИЛ ЛЕВСКИ В ДИСКУРСА НА ЛИТЕРАТУРНОТО ОБУЧЕНИЕ В НАЧАЛНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЕН ЕТАП

Доц. д-р Мая Сотирова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Резюме. Статията проблематизира художественото репрезентиране на историческия образ в литературнообразователния дискурс в началното училище в аспекта на значимостта му за формирането на национално самосъзнание у учениците. Фокусът върху образа на Апостола на свободата е мотивиран от емблематичното му място в българската национална идентичност и ролята му на идентификационно начало в процеса на културно осъзнаване. Дискутират се интердисциплинарната свързаност в тематизирането на миналото и спецификата на художественото възсъздаване и преживяване на историята в литературното обучение. Анализират се подборът на текстовете, посветени на Васил Левски, в читанките за началния образователен етап, заложените от авторските екипи методически стратегии, междудисциплинарните пресичания и мултимодалното репрезентиране на образа в електронното образователно съдържание. Целта е да се открие потенциалът на текстовете с исторически наратив за формиране на национално самосъзнание у малките ученици, да се разкрият особеностите в художественото възприемане на историческия образ в начална училищна възраст, както и да се аргументира необходимостта от своеобразие на методическия подход на учителя при работа върху литературни творби, претворяващи исторически образи със средствата на художественото слово.

Ключови думи: Васил Левски; литературно обучение; начален етап; исторически образ; художествен образ; национална идентичност

Въведение

В българската история има образи, които са се превърнали в символи на националната ни идентичност. Сред множеството имена на владетели, герои, революционери, просветители изпъкват ярко имената на няколко

значими личности, образите на които са добили почти холограмна плътност в съзнанието на всеки българин. Тези образи са не просто разпознаваеми, те са втъкани в нашата идентичност и поради това са ни близки, обични, свидни.

Левски е образът-икона на българската национална идентичност. Той е най-чистият и най-светлият символ на България, едновременно близък като усещане за топлина и свързаност и недостижим спрямо висотата на ценностите и идеалите, които възпява. Неговият образ е в ядрото на нашата историческа и културна идентичност, той е идентификационно начало по отношение на принадлежността ни към нацията. С него започва самоосъзнаването ни като българи.

Настоящото изследване изхожда от тази теза и я обвързва с литературното обучение в началния образователен етап в аспекта на значимостта му за формирането на национална идентичност у учениците в начална училищна възраст. Погледът към периода на ранното детство е важен по отношение разбирането на спецификата във възприемането на историческия образ, която определя и своеобразието на методическата работа в началното литературно обучение с художествени текстове с исторически наратив. Във фокуса на вниманието е разполагането на художествения образ на Васил Левски в литературнообразователния дискурс в I – IV клас. Дискутират се интердисциплинарната свързаност в тематизирането на миналото и спецификата на художественото възсъздаване и преживяване на историята в литературното обучение. Анализират се подборът на текстовете, посветени на Апостола на свободата, в читанките за началния образователен етап, заложените от авторските екипи методически стратегии, междудисциплинарните пресичания и мултимодалното репрезентиране на образа в електронното образователно съдържание. Целта е да се открие потенциалът на текстовете с исторически наратив за формиране на национално самосъзнание у малките ученици, да се разкрият особеностите в художественото възприемане на историческия образ в начална училищна възраст, както и да се аргументира необходимостта от своеобразие на методическия подход на учителя при работа върху литературни творби, претворяващи исторически образи със средствата на художественото слово.

Първите срещи с образа на Левски

Сложният път на формиране на национална идентичност у децата започва с майчиното слово, семейните традиции, споделените общностни ценности и вярвания, които формират основата на по-нататъшното самоосъзнаване чрез приобщаването към културноисторическото наследство на етноса и нацията. Усвояването на знания и формирането на интерес към историята на България като родина започва още преди постъпването на детето в училище. Семейната среда има решаващо значение за осмислянето на силата на родовата памет и историческата свързаност на хората в България – чрез емоционално

ангажиращото включване на детето в отбелязването на семейни, родови, общностни и национални празници, исторически чествания, културни събития и т.н.

Предучилищното образование подкрепя съхраняването и утвърждаването на националната идентичност чрез дейности по запознаване с националните ценности и традиции в образователно направление „Околен свят“, ядро „Културни и национални ценности“. Един от очакваните резултати за четвърта подготвителна група, дефинирани в Наредба №5 за предучилищното образование, е детето да може да свързва конкретни празници и чествания със съответните личности и събития, като са посочени датите 18/19 февруари¹. Тази образователна цел дава важна информация по отношение на това кога най-късно в институционализираната среда на детската градина децата се запознават с личността на Васил Левски и с неговото дело.

В образователно направление „Български език и литература“ на предучилищното образование не е поставен специален фокус върху запознаването с литературни художествени произведения, свързани с историята на България. Независимо от това в празничния календар на детските градини традиционно присъстват събития (отбелязване на национални празници, открити педагогически ситуации, тържества и др.), които дават възможност на децата да възприемат и/или да пресъздават достъпни за възрастта стихотворения, посветени на Апостола на свободата. Тези дейности съответстват на особеностите в познавателното развитие на децата в предучилищна възраст, свързани с прехода от нагледно-действено към нагледно-образно мислене. Чрез тях се активират възприятия и емоции, в детското съзнание се закрепват образи, които въпреки своята фрагментарност са ярки, вълнуващи и емоционално обогатени. Вероятно първите визуални и словесни фрагменти, които се запечатват в паметта на детето във връзка с образа на Левски, са сините очи, решителният поглед, униформата, кичурите от русите му коси, запазени от неговата майка, тефтерчето. На този етап все още децата трудно осмислят неговите нравствени качества и идеали поради недостатъчното развитие на понятийното мислене и неразбирането на сложния исторически контекст. Схващането на историята в нейната събитийност и причинно-следственост изисква развито вербално-логическо мислене, което все още е ограничено, дори и през първите години от началното училищно обучение. Посочените особености в развитието на познавателните процеси са важни за разбирането на това как децата мислят историята, а отговорът на този въпрос има отношение към съдържанието на образованието и обучението.

Историческият образ в литературнообразователен дискурс

Възрастта на включване на детето в училищно образование е най-важният момент от неговото идентичностно съзряване, а ранните училищни години

са периодът на укрепване на представата за културната му принадлежност. Осигуряването на подкрепа в процеса на културно самоосъзнаване като важна задача на училището има отношение към въпроса за подбора на учебното съдържание, но не само. Начинът на представянето му трябва да е на основата на задълбочено вникване в онези специфични механизми, по които детето в ранните училищни години започва да усеща свързаността си с културата и историята на нацията.

В първи и втори клас историчността присъства в съдържанието на учебния предмет родинознание, което е насочено към „изграждане на ценности като родолюбие, уважение към бита, културата и традициите на народа ни, почит към нравствени добродетели и героизма на предците“². Чрез интегралния учебен предмет човекът и обществото в трети и четвърти клас се осигуряват знания за представителни личности и събития от историята на българската държавност и общество през Средновековието и Възраждането. Един от очакваните резултати е ученикът да може да „дава примери за прояви на почит и уважение към българските национални герои (напр. Васил Левски и Христо Ботев) и исторически паметници“³. Този исторически дискурс е важен за самоосъзнаването на учениците, тъй като националната идентичност се конструира въз основа на миналото. Но той може да остане неразбран, ако не бъде подкрепен с въздействащи върху детското съзнание образи, сюжети, които да направят далечното минало близко до детското възприятие.

Присъствието на историческия наратив в литературното обучение на учениците в I – IV клас скъсява тази дистанция.⁴ То дава друга, различна перспектива за осмисляне на историческите събития през призмата на художественото им пресъздаване. Тематичните кръгове, ценностно ориентирани към България, българския народ, българските национални празници, осигуряват развитието на социокултурни компетентности у учениците, свързани с откриване на белези на националната идентичност в художествени произведения⁵. Литературата извлича образи от историята и ги превръща в художествени образи, които въздействат, вълнуват, резонират в детската душа, подтикват детето да съпреживява, да осмисля своя опит, своите ценности, вярвания, мястото си в света и отношението си към другите. Литературното обучение осигурява по-ангажирано и по-задълбочено навлизане в историческия контекст, като дава възможност миналото да бъде преживяно чрез и през разказаните истории.

Литературата помага историята да бъде въОБРАЗена от детето, като превръща историческите личности в плътни, въздействащи и запомнящи се художествени образи. Естествената детска впечатлителност и емоционалност подкрепят запечатването на тези образи в съзнанието и по-нататъшното им активиране в дискурса на историческото образование. На този етап в представата на детето художественият образ и историческият образ са

идентични и то трудно осмисля фикционалността на литературната творба. Недоразвитото абстрактно мислене и бедният житейски и познавателен опит определят също така трудности при по-задълбоченото навлизане в пластове на творбата, свързани с нравствения подтекст, човешките преживявания, дилеми, стремежи и т.н. Когато говорим обаче за образи символи от българската история, какъвто е образът на Васил Левски, тези несъвършенства в литературното развитие на децата не са от толкова съществено значение, те дори подпомагат възсъздаването и преживяването на онази изключителност, величавост на образите, които са част от авторовото внушение. В българската литературна традиция тези образи носят ореола на национални идеали, възплъщават българския дух и силата на нацията⁶.

Безспорно най-харизматичният образ от българската история е този на Апостола на свободата. „В съзнанието на всеки българин Васил Левски има мощно и ясно присъствие, включително визуално. Ние просто ЗНАЕМ Левски – в този смисъл и портретът му е вграден в представите ни“ (Chernokozhev 2018, p. 118). Това силно присъствие има дълбоки корени в конструирането на идентичността ни като българи. То се съхранява и поддържа в историческата памет, предава се чрез националните културни традиции и се укрепва като идентичностен ориентир в съзнанието на следващите поколения българи със средствата на образованието.

В литературното обучение на учениците в началния етап на основната образователна степен образът на Левски заема важно място в тематичните кръгове, посветени на България. Той е представен чрез разнообразни по жанр художествени творби на български автори на литература за деца, интерпретирането на които има за цел да разкрие ролята на изкуството за съхраняването на историческата памет и да подкрепи формирането на национална идентичност у учениците.

Образът на Васил Левски в читанките за началния образователен етап

Литературното обучение на малките ученици започва в края на първи клас след етапа на началното ограмотяване. В малките по обем читанки за този кратък едномесечен период не са представени текстове с образа на Васил Левски. В следващите класове в почти всички читанки присъстват теми, които са посветени на Апостола на свободата. Анализът тук обхваща утвърдените от МОН читанки за 1. – 4. клас на „Клет България“ (марки „Анубис“ и „Булвест 2000), „Просвета АзБуки“, „Просвета Плюс“, „Просвета – София“ и РИВА. Коментират се не само художествените произведения, предложени за изучаване и интерпретиране от учениците, но и цялостното представяне на образа в тематичната единица – като възможности за пълноценно възприемане (вкл. и мултимодално чрез електронните образователни ресурси) и като методически стратегии за работа върху образа.

В читанките за 2. клас са включени както лирически, така и повествователни текстове, посветени на Апостола. Откъсът от стихотворението „Левски“ на Цветан Ангелов, поместен в читанката за 2. клас на „Клет България“, марка „Анубис“ (Zdravkova et al. 2023, p. 67), е адекватен на възприемателните особености на 8-годишните ученици. Аранжиментът на текста включва децата в литературната комуникация (*Бате, кой е тоя синеок герой?*) и влиза в нея образа на *малкия Васил*, израснал в бедност, в робство и неволи. Глаголите в текста (*спускал се, вдигнали, ободрил, готвил го*) внушават динамичност, действеност, решимост, които контрастират със статичното представяне на образа в илюстрацията към текста (бюст-памятник). Дидактическите внушения в последните две строфи са характерни за творчеството на българските писатели на литература за деца от времето на социализма (*Смелите ракети утре ще летят*). Умело подбраните въпроси към текста насочват учениците към това да разсъждават върху ценностните послания и завети на Апостола (*Ти искаш ли да приличаш на Левски? Защо?*) и да съотнесат информацията в текста със знанията, които имат за героичното дело на Апостола. Работата с електронните ресурси към урочната единица е възможност да разширят тези знания чрез виртуална разходка в Националния музей „Васил Левски“ в Карлово.

Разказът „Синеокият рибар“ от Георги Мишев, публикуван в сборника му с разкази за Васил Левски през 1958 г., предава история, която илюстрира смелостта, съобразителността и хладнокръвието на Апостола. В два последователни урока на страниците на читанката за 2. клас на „Клет България“, марка „Булвест 2000“ (Borisova et al. 2019, рз. 64 – 65) работата с текста е методически разгърната чрез богата система от въпроси върху сюжета на творбата и качествата, които проявява героят. Изяснява се значението на специфичната архаична лексика в текста (*изу, заптие, хаирлия, пехливан, ефенди, цървули*). Историческият контекст е подсилен с портрети на Левски, Христо Ботев, Георги С. Раковски, както и с изображение от родната къща на Апостола в Карлово.

В читанката за 2. клас на „Клет България“, марка „Булвест 2000“ (Gerdzhikova et al. 2023, p. 66), урокът, посветен на Васил Левски, включва два кратки текста от Иван Вазов и от Христо Ботев. Вазовият текст е откъс от XI глава на повестта „Немили-недраги“ (1883 г.), който предава един от най-силните завети на Левски – „Нам трябва не господар, а свобода и човешко равенство“. Образът, изграден от Патриарха на българската литература, се допълва от описанието, което Христо Ботев прави на Левски в писмо до своя приятел Киро Тушлеков през 1868 г. В електронния учебник е предложена визуална информация за паметници на големия български революционер.

Урочната статия на тема „Апостола на свободата“ в читанката за 2. клас на издателство „Просвета плюс“ (Dimitrova et al. 2017, pp. 62 – 63) е построена

по сходен начин, но задава по-въздействаща съпоставка между Ботевото описание на Левски и описанието, което Иван Вазов прави в XI глава на повестта „Немили-недраги“. Учениците разкриват важни черти и детайли в образа на радателя за свобода през погледа на неговите съвременници, в силното и богато слово на големите български писатели. Пресичането на лично и историческо в тези текстове носи усещането за автентичност, за живо присъствие, което оставя отпечатък в съзнанието на учениците.

Вазовото описание на Апостола е в основата и на урочната статия в читанката на издателство РИВА (Ivanova et al. 2017, p. 59). Презентацията, достъпна в електронния учебник, включва данни от биографията на Левски, карта на първите революционни комитети, основани от него, снимки от Къкринското ханче, картини на български художници с образа на Апостола. За допълнителна работа в урока е предложено стихотворението на Ангелина Жекова „Васил Левски“.

В читанките за 3. и 4. клас са предложени за възприемане и интерпретиране следните литературни произведения: стихотворенията „Апостолът на свободата“ и „Най-светлият български син“ от Ангелина Жекова; разказът „Апостолът в премеждие“, разказът „Чистият път“ и откъси от повестта „Немили-недраги“ на Иван Вазов; разказът „Заветът на Левски“ от Фани Попова-Мутафова; откъси от романа „За свободата“ на Стефан Дичев и др.

Историята е втъкана в разказаните истории за Левски, а художественото им пресъздаване я прави обаятелна, завладяваща, близка. Четивният материал в урочните статии включва и някои от заветите на бореца за чиста и свята република, които са достигнали до нас от страниците на неговото тефтерче и от писмата му. В тях децата долавят мощния глас на Апостола, осмислят безсмъртните му слова не само в контекста на разглежданите литературни творби, но и през призмата на съвременното, на днешните ценности и духовни противоречия.

На страниците на читанките, както и в електронните ресурси към тях, са поместени фотографии на Левски (с униформи на Първата и Втората българска легия, като знаменосец в четата на Панайот Хитов, сред легисти в Белград), снимки на паметници на Апостола на свободата от София и Карлово, от Националния исторически музей, изображения на негови съвременници (Христо Ботев, Г. С. Раковски) и т.н. Силна въздейственост носи богатата палитра от картини на български художници, увековечаващи личността и делото на великия национален герой: „Портрет на Васил Левски“, Георги Данчов-Зографина, 1896; „Обесването на Васил Левски“, Борис Ангелушев, 1942; „Залавянето на Васил Левски“, Никола Кожухаров, 1952; „Левски основава революционен комитет“, Васил Стоилов, 1953; „Левски пред съда“, Калина Тасева, 1954; „Портрет на Левски“, Руска Маринова, 1957; „Апостолът на свободата“, Жечко Попов, 1958; „Левски“, Росен Райчев, 1964; „Левски

и Миткалото“, Иван Петров, 1969; „Левски и Ботев във воденицата“, Иван Петров, 1973; „Васил Левски и Христо Ботев“, Александър Поплилов, 1976; „Васил Левски“, Васил Горанов, 2018; илюстрации на Христо Нейков към детските издания „Апостолът в премеждие“ на Иван Вазов и „Аз съм Левски“ на Серафим Северняк и др.

Направеният анализ потвърждава значимото място, което образът на Апостола на свободата заема в литературното обучение на българските ученици. В тематичните кръгове в читанките, посветени на България и българските празници, той е представен чрез разнообразни по жанр художествени творби на български автори, като почти отсъстват произведения от началото на новия век. В съответствие с възрастовите особености на децата, в началото на училищното им обучение приоритетно се предлагат за четене произведения от автори на литература за деца, които пречупват образа на Васил Левски през детското възприятие, въвличат детето в литературната комуникация и провокират емоционалния му отклик. Развитието на познавателните способности на учениците в III – IV клас позволява позадълбоченото им ангажиране с текстове, в които историчността присъства по-отчетливо. За „оживяването“ на историческия образ в представите на децата допринася запознаването им със заветите на Апостола, включването на текстове от негови съвременници (Христо Ботев, Иван Вазов), както и повествователното майсторство на големите български разказвачи.

Системата от въпроси към текстовете осигурява работата на началните учители с надеждни методически ориентири за многопланово интерпретиране на художествените творби с акцент върху личността на Васил Левски, нравствения му облик, неговите ценности и идеали. Урочните статии са композирани по начин, който позволява потапяне на учениците в специфичното време-пространство на националния герой. Включването на допълнителни микротекстове и богатият визуален материал подкрепят осмислянето на историческия контекст и разкриват възможности за междупредметни връзки с обучението по родинознание (човекът и обществото), география, музика, изобразително изкуство.

Електронните ресурси към читанките осигуряват обучението с аудио-записи на художествените произведения, виртуални разходки в музеи, разглеждане на исторически забележителности и пр. В дигиталната образователна среда учениците се включват в различни режими на комуникация – лингвистична, визуална, слухова, пространствена, което усилва емоционалната ангажираност и подкрепя индивидуалните познавателни стилове. Положителен момент в електронните читанки е стремежът към постигане на баланс между истинност и художественост, така че историческото репрезентиране на образа на Васил Левски да не отклони вниманието от художествения текст, а да подсили въздействеността на творческото пресъздаване на образа със средствата на художественото слово.

Заклучение

За поколения българи образът на Васил Левски се свързва със спомена за портрета от класната стая, с разказите за него в читанките, с илюстрациите към книгите „Апостолът в премеждие“ и „Аз съм Левски“. „Вграждането“ на този светъл образ в идентичността на децата от днешното поколение, а и от идните, вероятно ще се случи по различен начин, но какъвто и да е той, обаянието и мощта му няма да намалее. Не само защото, „докато има българин, ще помни“⁷, но и защото съизмеримостта на образа на Васил Левски е в пределите на общочовешкото, глобалното, непреходното.

Фокусът в статията върху открояващото се присъствие на образа на Апостола на свободата в дискурса на литературното обучение в I – IV клас разкрива мощния потенциал на посветените на България тематични кръгове за ценностното израстване на малките ученици, за развитието на културната осъзнатост и формирането на национално самосъзнание. Включването в обучението на подходящи за възрастта художествени произведения, които тематизират миналото и „популяризират“⁸ българската история, допринася за приобщаването на децата към националното културноисторическо наследство и осмислянето на значимостта и силата на културната памет.

Особеностите на художественото възприемане при децата от начална училищна възраст, спецификата на художественото полагане на историческия образ в литературните текстове, заложените в урочните статии интертекстуални връзки определят своеобразието на методическите подходи при интерпретиране на литературни творби, претворяващи исторически образи със средствата на художествената словесност. Те трябва да са насочени към осмисляне ролята на литературата за съхраняването на историческата памет чрез постигане на баланс между истинност и художественост, между фактологичност и фикционалност. В контекста на мултимодалното и интердисциплинарното преподаване/учене предизвикателствата към началния учител са по посока на разгръщането на потенциала на темите с исторически наратив на метаметодическо равнище, което ще позволи по-успешно „вграждане“ на миналото в светогледа на съвременното дете.

БЕЛЕЖКИ

1. Наредба № 5 от 3 юни 2016 г. за предучилищното образование, Приложение № 3 към чл. 28, ал. 2, т. 3 [viewed 10 May 2025]. Available from: https://www.mon.bg/nfs/2022/02/nrdb5-2016_preduchilishtno-obr_izm31052024.pdf.
2. Учебна програма по родинознание за I клас (общообразователна подготовка), с. 1 [viewed 12 May 2025]. Available from: https://www.mon.bg/nfs/2023/11/up_i_rodinoznanie.pdf.

3. Учебна програма по човекът и обществото за III клас (общообразователна подготовка), с. 7 [viewed 12 May 2025]. Available from: https://www.mon.bg/nfs/2023/11/up_iii_cho.pdf.
4. Всъщност обучението в история (по родинознание и по човекът и обществото в I – IV клас) също интегрира в себе си литературата, напр. чрез четене на откъси от литературни творби, пресъздаващи исторически събития, чрез усвояването на знания за значими произведения, написани от исторически личности, чрез проектни дейности, свързани с проучвания на легенди и предания от родния край и т.н.
5. Учебна програма по български език и литература за III клас (общообразователна подготовка), с. 4 [viewed 12 May 2025]. Available from: https://www.mon.bg/nfs/2023/11/up_iii_bel.pdf.
6. Литературата има съществен принос за създаването на този ореол около имената на великите личности от историята на България (Аспарух, Симеон, Самуил, Ивайло, Кирил и Методий, Ботев, Левски и т.н.).
7. Изразът е от I брой на легендарното българско комикс списание „Дъга“, който излиза през 1971 г. и е посветен на Симеон. Сценарият е на Цончо Родев, автор на поредицата „Книги за велики българи“, библиотека „България в образи“ (1971 г.)
8. Изразът е на Иван Вазов от предговора на „Легенди при Царевец“ (1910 г.): „Защото – това е една истина – ние още не познаваме историята си. Ни нашето училище, ни нашата историческа наука, ни нашето изкуство, ни нашата поезия не са сторили много, за да я популяризуват, за да събудят интерес към нея.“ (Вазов, И. Легенди при Царевец. Баллади и поеми. София, Издава книжарницата на Ив. Г. Игнатов, 1910, с. 7)

ЛИТЕРАТУРА

- БОРИСОВА, Т., Н. ДИМИТРОВА, С. БЕНЧЕВА, 2019. *Читанка за втори клас*. София: „Клет България“ ООД. ISBN 978-954-18-1132-0.
- ГЕРДЖИКОВА, М., С. ВЪЛКОВА, Д. ВАСИЛЕВА, А. ЯНКОВСКА-СЕНГАЛЕВИЧ, 2023. *Читанка за втори клас*. София: „Клет България“ ООД. ISBN 978-954-18-1134-4.
- ДИМИТРОВА, П., Д. КРЪСТЕВА, М. ТОДОРОВА, 2017. *Читанка за втори клас*. София: „Просвета плюс“ ЕАД. ISBN 978-619-222-095-2.
- ЗДРАВКОВА, С., Т. ВЛАСЕВА, Т. СТОЯНОВА, В. СЛАВОВА, 2023. *Читанка за втори клас*. София: „Клет България“ ООД. ISBN 978-619-215-141-6.
- ИВАНОВА, Н., Р. НЕШКОВА, А. ЖЕКОВА, 2017. *Читанка за 2. клас*. София: ИК „Рива“. ISBN 978-954-320-034-8.

ЧЕРНОКОЖЕВ, Н., 2018. Васил Левски – портретът. *Васил Левски. Из кривините на литературната иконография*. София: Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“. ISBN 978-619-7065-18-3.

REFERENCES

- BORISOVA, T., N. DIMITROVA, S. BENCHEVA, 2019. *Chitanka za втори клас*. Sofia: „Klet Bulgaria“ OOD. ISBN 978-954-18-1132-0.
- CHERNOKOZHEV, N., 2018. *Vasil Levski – portretat. Vasil Levski. Iz krivinите na literaturnata ikonografia*. Sofia: Natsionalno izdatelstvo za obrazovanie i nauka „Az-buki“. ISBN 978-619-7065-18-3.
- DIMITROVA, P., D. KRASTEVA, M. TODOROVA, 2017. *Chitanka za втори клас*. Sofia: „Prosveta plus“ EAD. ISBN 978-619-222-095-2.
- GERDZHIKOVA, M., S. VALKOVA, D. VASILEVA, A. YANKOVSKA-SENGALEVICH, 2023. *Chitanka za втори клас*. Sofia: „Klet Bulgaria“ OOD. ISBN 978-954-18-1134-4.
- IVANOVA, N., R. NESHKOVA, A. ZHEKOVA, 2017. *Chitanka za 2. клас*. Sofia: IK „Riva“. ISBN 978-954-320-034-8.
- ZDRAVKOVA, S., T. VLASEVA, T. STOYANOVA, V. SLAVOVA, 2023. *Chitanka za втори клас*. Sofia: „Klet Bulgaria“ OOD. ISBN 978-619-215-141-6.

THE IMAGE OF VASIL LEVSKI IN THE DISCOURSE OF LITERARY EDUCATION AT THE PRIMARY SCHOOL LEVEL

Abstract. This article focuses on the representation of the figure of Vasil Levski in the literary curriculum for grades I – IV in Bulgarian primary education. It examines the selection of texts included in the reading textbooks for the initial stage of basic education, the methodological strategies employed by the textbook authors, interdisciplinary connections, and the multimodal representation of Levski's image in digital educational content. The aim is to highlight the importance of incorporating texts with historical narratives into literary education as a means of fostering national consciousness among young students. The article also seeks to explore the characteristics of children's literary perception of historical figures at an early school age and to outline the methodological specifics of working with literary texts that depict historical personalities through artistic language.

Keywords: Vasil Levski; literary education; historical figure; literary image; literary perception; national identity; methodological approaches

✉ **Dr. Maya Sotirova, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0003-3466-2697

Sofia University "St. Kliment Ohridski"

Faculty of Pedagogy

E-mail: m.sotirova@fp.uni-sofia.bg